

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Foreningsfrivillig - vigtig rolle under forandring

Henriksen, Lars Skov

Published in:
Nordjyske Stiftstidende

Publication date:
2018

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Henriksen, L. S. (2018). Foreningsfrivillig - vigtig rolle under forandring. *Nordjyske Stiftstidende*, 11.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Foreningsfrivillig - vigtig rolle under forandring

Af Lars Skov Henriksen
redaktion@nordjyske.dk

Politikere og beslutningstagere er i disse år meget optaget af, om den frivillige indsats i befolkningen går op eller ned. Helst vil man have den til at gå op. En befolkning, der er engageret i idrætsforeninger og kulturorganisationer, er et kollektivt gode. Det holder en masse aktiviteter i gang til gavn og glæde for børn, unge, voksne og ældre.

Det er også bekvemt, hvis man kan få flere til at give en frivillig hånd med på plejehjem, skoler, asylcentre osv., hvor der vitterligt mangler hænder. Det ses som et udtryk for samfundssind og solidaritet.

Hvordan står det så til? Umiddelbart rigtig godt.

De seneste undersøgelser kommer frem til, at andelen af danskere, der aktuelt gør en frivillig indsats, ligger på ca. 40 procent. Hvis man så dertil lægger yderligere godt 20 procent, der tidligere har været frivillig, så er det ikke helt skævt at anslå, at op mod to tredjedele af befolkningen i løbet af deres livsløb gør en frivillig indsats uden at blive andet end symbolsk belønnet for det.

Det er rigtig mange mennesker, og det er rigtig mange timer. Omregnet til fuldtidsstillinger svarer det til, at der skulle finansieres mere end 100.000 stillinger, hvis den samme mængde aktivitet skulle udføres af lønnede personer.

Den slags udregninger skal man selvfølgelig tage med et stort gran salt. Det er heller ikke nødvendigvis nogen god målestok. Frivillig indsats skulle jo gerne kvalitativt være noget andet end lønarbejde. Jeg nævner det kun for at sætte størrelsesforholdene i perspektiv. Omfanget af den frivillige indsats gør sjældent mindre indtryk på folk, når man fortæller dem, at andelen af frivillige endda har været stigende siden de første målinger i begyndelsen af 1990'erne.

Det er også en god historie midt i alle de nedslående nyheder om klimaændringer, populisme, fake news osv. Vi har faktisk en befolkning, der kan andet end tage selfies, og som er villig til at påtage sig ansvar uden at få kontant belønning.

Den frivillige indsats bygger på en lang tradition, som vi har til fælles med de andre nordiske lande, hvor et tæt netværk af foreninger historisk har været omdrejningspunkt for alt fra høstfester over vandforsyning til religiøse stridigheder. I dag er det andre aktiviteter og problemer, der optager folk og trækker dem ind i foreningerne, men foreningsmodellen er stadig en krumtap i det danske samfund.

Men der er en slange i paradiset. Eller måske er der en slange i paradiset.

Undersøgelser viser, at frivillige, der er medlem i en forening, bruger mere tid på det frivillige arbejde, end frivillige, der ikke er medlem.
Foto: Daniel Chekalov/Unsplash.com

Vi ved det ikke helt. Og der er heller ikke enighed i forskersamfundet.

Nogle af de seneste undersøgelser tyder på, at befolkningen i dag bruger gennemsnitligt færre timer på deres frivillige engagement sammenlignet med tidligere.

Nogle vil sige, at dette er en logisk følge af, at der er kommet flere frivillige. Når frivilligbefolkningen vokser, så er der flere til at deles om opgaverne, og så vil det gennemsnitlige timetal falde.

Alt andet lige.

Nogle analyser peger faktisk i denne retning. For eksempel viser norske tal, at andelen af frivillige, der bidrager med mange timer, har været meget konstant over en lang årrække. På den måde kan man skelne mellem kernefrivillige og perifere frivillige. Hvis ændringerne hovedsageligt sker hos de perifere frivillige, så er udfordringerne til at overskue, fordi rygraden af kernefrivillige i foreningerne er intakt.

Det er også muligt, at foreningerne er blevet mere effektive. For eksempel foregår en hel del af det vigtige planlægnings- og koordineringsarbejde i dag via de sociale medier eller særlige apps udviklet til foreningslivet. Nogle frivillige vil sikkert være kede af, at der er færre møder, fordi det også er en del af fællesskabet og kvaliteten ved foreningsarbejde. Andre vil være glade for at slippe for mødereferater i en travl hverdag. Under alle omstændigheder spares der tid.

Det er imidlertid ikke sikkert, at

alt andet er lige i foreningsverdenen.

Andre undersøgelser peger på, at nedgangen i timetallet kan have at gøre med, at de frivilliges tilknytning til foreningerne bliver løsere. For eksempel er den andel af de frivillige, der arbejder frivilligt for en organisation de samtidig er medlem af støt faldende. Populært sagt er der flere frivillige, der står på ydersiden af organisationslivet og færre, der lever med på indersiden.

Vores egne undersøgelser viser, at frivillige, der er medlemmer af den forening de arbejder frivillig for, bidrager med betydeligt flere timer end frivillige, der ikke er medlemmer.

En del af forklaringen på det faldende timetal er med andre ord, at andelen af medlemsfrivillige falder. Det gælder selv når man tager højde for andre forhold, der kunne tænkes at påvirke det frivillige timetal i nedadgående retning.

For eksempel om der er børn i familien, eller hvor mange timer man sveder på det ordinære arbejdsmarked.

Det ser med andre ord ud til, at måden, vi er frivillige på, ændrer sig.

Man kan forestille sig i hvert fald to årsager til de ændrede deltagelsesmønstre. For det første er det

muligt, at folk i stigende grad efterspørger mere fleksible og tidsafgrænsede måder at være frivillig på. Man vil gerne, men en hverdag med mange andre forpligtelser gør, at den frivillige indsats skal kunne passes ind

For det andet er det muligt, at foreninger og organisationer i stigende grad tilbyder mere fleksible rammer og mindre tidskrævende indsatser i forsøget på at tiltrække eller holde på de frivillige.

Det er endda muligt, at de to processer forstærker hinanden. I så fald har vi en cocktail, der på den lange bane kan ændre fællesskabet i foreningerne. Traditionelt har vi anset deltagelse i frivilligt arbejde som en skole i demokrati, fordi medlemmerne selv skulle finde løsninger på kollektive problemer. Den forståelse udfordres, hvis de frivillige foretrækker at komme ind ude fra og påtage sig en opgave, der er lagt til rette for dem.

■ **Note: Interesserede læsere kan dykke ned i problemstillingen her:**

Hans-Peter Qvist, Lars Skov Henriksen & Torben Fridberg: The Consequences of Weakening Organizational Attachment for Volunteering in Denmark, 2004-2012. European Sociological Review. Doi/10.1093/esr/jcy030/5062932

FAKTA

KLUMMEPANELET

■ På denne plads skriver på skift:

■ **Anders Petersen**, der er lektor på Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på AAU og blandt andet forsker i socialteori.

■ **Birgitte Nielsen**, der er direktør i DGI Nordjylland og tidligere souschef på Aabybro Efterskole.

■ **Lena Bentsen**, der er korskårspræst og blandt andet har sin faste gang i Aalborg.

■ **Jannik Riis**, der er lærer på privatskolen "Lyngbjerggårdskolen" i Godthåb ved Aalborg. Supervisor og talent-træner i FC Thy. Ideudvikler på fodboldkonceptet, Technica Fodbold.

■ **Thomas Thyrring Engsig**, der er docent i forskningsprogrammet udsathed og chanceulighed på UCN og forsker blandt andet i inklusion, udsathed og chanceulighed i folkeskolen.

■ **Olav Storm Johannsen**, der er leder af Ranum Efterskole med et fællesskab bestående af 460 unge mennesker.

■ **Lars Skov Henriksen**, der er professor på Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på AAU og blandt andet forsker i frivillighed.

Lars Skov Henriksen, professor, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde. Har forsket i og formidlet om frivilligt arbejde, frivillige organisationer og andre fællesskaber i det civile samfund siden ansættelsen på AAU i 1992. Bor i Aalborg med hustru, tre voksne børn på 22, 32 og 36 og et barnebarn på syv.